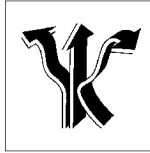
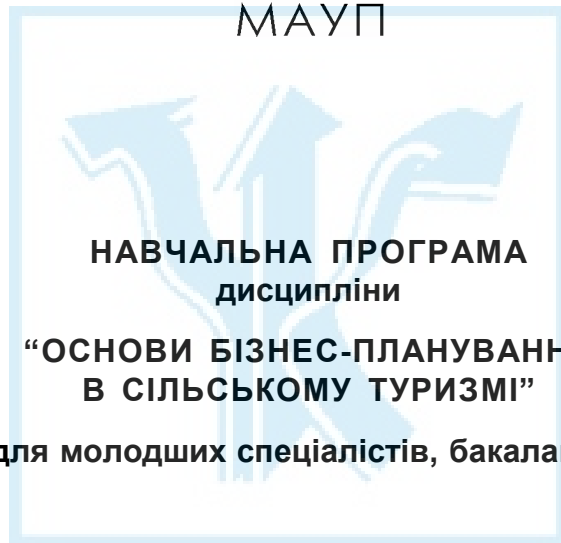

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

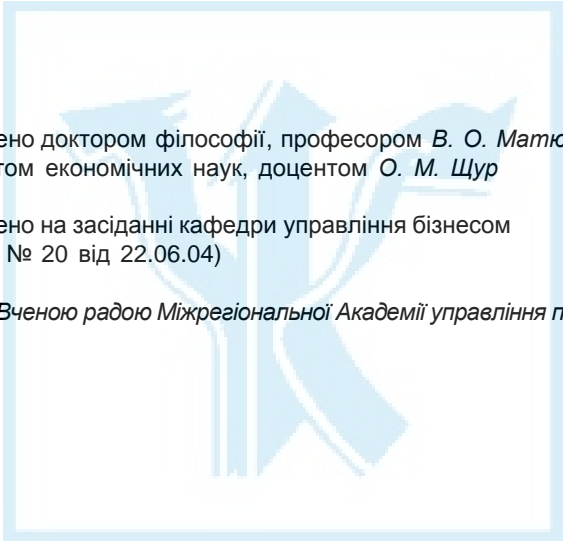
**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни**

**“ОСНОВИ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ
В СІЛЬСЬКОМУ ТУРИЗМІ”**

(для молодших спеціалістів, бакалаврів)

МАУП

Київ 2005

Підготовлено доктором філософії, професором *В. О. Матюхіним*
і кандидатом економічних наук, доцентом *О. М. Щур*

Затверджено на засіданні кафедри управління бізнесом
(протокол № 20 від 22.06.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Матюхін В. О., Щур О. М. Навчальна програма дисципліни “Основи
бізнес-планування в сільському туризмі” (для молодших спеціалістів, ба-
калаврів). — К.: МАУП, 2005. — 18 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тема-
тичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Основи бізнес-
планування в сільському туризмі”, вказівки до виконання контрольної ро-
боти, варіанти контрольних робіт, контрольні питання, а також список
рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В умовах сучасних ринкових відносин підприємець повинен планувати та прогнозувати кінцеві результати своєї діяльності. У країнах ринкової економіки є важливе правило: без бізнес-плану неможливий початок виробничого чи комерційного бізнесу.

Бізнес-план — це документ, який містить основні аспекти діяльності підприємства: його виробничі, комерційні і соціальні проблеми. Цей документ складається на 3–5 років по кожному з них, а в перший рік — по місяцях. На відміну від директивного плану, він не набуває законодавчого характеру, регулярно коригується залежно від кон'юнктури ринку і, таким чином, адаптується до непередбачених ринкових ситуацій.

Грамотно складений та аргументований бізнес-план — запорука успіху підприємця в будь-якій сфері діяльності. Він виключає можливість прийняття помилкових рішень через некомпетентність підприємця, поєднує в єдину систему функціонування, реалізацію товару (послуг) і розвиток бізнесу, запобігає помилкам у бізнесі, є гарантією успішної діяльності. Для реалізації прибуткового бізнесу потребується система розрахунків, прогнозів, інформації про ринки, конкурентів, економічну стабільність, інші аспекти діяльності, що представлена в бізнес-плані.

Сільському туризму для фірм теж є необхідність складання бізнес-планів перед початком своєї діяльності з метою її подальшої успішної реалізації.

У навчальній програмі викладено план методичних і практичних засад розробки бізнес-плану закладів сільського туризму. Програма зорієнтована як на студента-початківця без навичок практичної діяльності, так і на студента з досвідом підприємця, який володіє економічним інструментарієм ринку. Предметом вивчення дисципліни є процес бізнес-планування в умовах функціонування закладів сільського туризму.

Завдання дисципліни — оволодіти теоретичними основами бізнес-планування в сільському туризмі. Студент повинен вміти складати бізнес-плани для підприємств туристичної індустрії, а саме — у сфері сільського туризму, знати принципи бізнес-планування, специфіку складання різних розділів бізнес-плану для фірм, що функціонують у сфері сільського туризму.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

“ОСНОВИ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ
В СІЛЬСЬКОМУ ТУРИЗМІ”

№ пор.	Назва теми
1	Характеристика бізнес-плану та його складових
2	Характеристика вступу до бізнес-плану в закладах сільського туризму
3	Оцінка ринку збуту в бізнес-плануванні закладів сільського туризму
4	Оцінка конкурентів у сфері сільського туризму
5	Стратегія маркетингу в сільському туризмі
6	План виробництва в бізнес-плануванні закладів сільського туризму
7	Організаційний та юридичний плани закладів сільського туризму
8	Характеристика фінансового плану для закладів сільського туризму
9	Соціальні аспекти бізнес-плану в сільському туризмі

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“ОСНОВИ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ
В СІЛЬСЬКОМУ ТУРИЗМІ”

Тема 1. Характеристика бізнес-плану та його складових

Основи складання бізнес-плану. Цільова функція бізнес-плану. Структура бізнес-плану. Мова бізнес-плану. Повнота викладу бізнес-плану. Загальна характеристика окремих розділів бізнес-плану. Фінансова самоперевірка бізнес-плану. Особливості бізнес-планування в невиробничій сфері.

Література [12; 17; 18]

Тема 2. Характеристика вступу до бізнес-плану в закладах сільського туризму

Загальна характеристика майбутньої діяльності. Характеристика послуг у сільському туризмі. Характеристика необхідної документації для бізнес-плану. Поточна ситуація у сфері діяльності, тенденції її розвитку. Характеристика ціни, собівартості,

можливого обсягу реалізації послуг, величини очікуваного прибутку. Рівень правової захищеності діяльності закладів сільського туризму (наявність необхідної документації, патенту тощо).

Література [11; 18–20]

Тема 3. Оцінка ринку збуту в бізнес-плануванні закладів сільського туризму

Характеристика внутрішнього ринку. Аналіз особливостей конкурентів і споживачів у сільському туризмі. Статистика реалізації готельних і туристичних послуг у сільському туризмі і оцінка їх перспектив. Сегментування ринку готельних і туристичних послуг, характеристика його складових (потреби потенційних клієнтів, вибір сегментур, методи сегментування тощо). Умови і обсяги реалізації готельних і туристичних послуг сільського туризму. Оцінка доходів і механізм пропозиції нових послуг. Характеристика світового ринку реалізації готельних і туристичних послуг (частка світового ринку, умови впливу на цей ринок, розвиток ринку, його перспективи тощо).

Література [3; 11; 19; 20]

Тема 4. Оцінка конкурентів у сфері сільського туризму

Аналіз переваг Ваших послуг перед конкурентними. Порівняльна характеристика цін та умов реалізації Ваших послуг і конкурентних. Оцінка кількості конкурентів та виду конкуренції на ринку реалізації готельних і туристичних послуг сільського туризму. Обсяг реалізації конкурентних послуг. Аналіз помилок і переваг конкурентів. Особливості стимулювання реалізації послуг у конкурентів. Перспективи розширення обсягу реалізації готельних і туристичних послуг у сільському туризмі.

Література [3; 8; 14; 20]

Тема 5. Стратегія маркетингу в сільському туризмі

Схема реалізації готельних і туристичних послуг. Організація обслуговування клієнтів у сільському туризмі. Методи стимулювання реалізації готельних і туристичних послуг. Механізм ціноутворення на готельні та туристичні послуги у маркетинговій політиці фірм сільського туризму. Характеристика маркетингових стратегій в готельному і туристичному комплексі сільського туризму. Вибір стратегій маркетингу, їх аналіз для Вашої діяльності.

Література [2; 5; 7; 16]

Тема 6. План виробництва в бізнес-плануванні закладів сільського туризму

Характеристика виробничої бази та виробничого процесу. Виробничі площі та аналіз виробничих потужностей. Порядок отримання необхідної сировини для надання певних видів готельних і туристичних послуг. Оцінка витрат на виробництво цих послуг. Виробнича схема готельних і туристичних фірм у сільському туризмі. Аналіз забезпечення потреб у технологіях та основних засобах у готельному та туристичному комплексі. Ключові техніко-економічні показники роботи, зафіксовані в бізнес-плані. Перспективи підвищення організаційно-технічного рівня виробництва в закладах сільського туризму.

Література [4; 9; 10]

Тема 7. Організаційний та юридичний плани закладів сільського туризму

Структура управління, розподіл обов'язків, делегування повноважень у готельному та туристичному комплексі. Характеристика персоналу та особливостей оплати праці. Дані про партнерів, пайщиків, акціонерів, їх відповідальність за результати діяльності. Форма власності та правовий статус Вашої організації. Кількість наявних або запланованих філій. Динаміка роз-

ширення фінансово-господарської діяльності організацій в сільському туризмі.

Література [1; 6; 13]

Тема 8. Характеристика фінансового плану для закладів сільського туризму

Прогноз обсягів реалізації готельних і туристичних послуг у сільському туризмі. Фінансова бізнес-інформація, оцінка її складових. Аналіз балансу грошових витрат і надходжень. Таблиця доходів і витрат: структура та методи складання. Зведений баланс активів і пасивів організацій сільського туризму. Графік забезпечення беззбитковості виробництва та реалізації готельних і туристичних послуг. Характеристика інвестиційного клімату і перелік основних фінансових ризиків. Характер складових оцінки ризику та страхування в бізнес-плануванні. Вибір стратегії фінансування в готельному та туристичному комплексі сільського туризму.

Література [2; 5; 7; 16]

Тема 9. Соціальні аспекти бізнес-плану в сільському туризмі

Характеристика складових соціальних аспектів бізнес-плану. Оцінка елементів інструментарію менеджменту в бізнес-плануванні готельного та туристичного комплексу. Оцінка відбору кадрів. Оцінка професійної діяльності, методи її реалізації. Особливості навчання та підвищення кваліфікації працівників сфери сільського туризму. Тактичні та стратегічні завдання кадрового менеджменту в готельному та туристичному бізнесі сільського туризму.

Література [5; 7; 15; 16]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета контрольної роботи

Контрольна робота є складовою навчального процесу, активною формою самостійної роботи студентів і передбачає закріплення і поглиблення теоретичних знань, отриманих під час вивчення курсу.

Виконуючи контрольну роботу студенти повинні користуватися спеціальною літературою, рекомендованою викладачем і наведеною далі.

Розподіл тем контрольної роботи

Варіант контрольної роботи студент вибирає за першою літерою свого прізвища.

Перша літера прізвища студента	А	Г	Ж	Ї	Л	О	С	Ф	Ч	Ю
	Б	Д	З	Й	М	П	Т	Х	Ш	Я
	В	Є	І	К	Н	Р	У	Ц	Щ	
Номер варіанта контрольної роботи	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Загальні вимоги до контрольної роботи

У контрольній роботі студент повинен розкрити зміст теми, показати вміння самостійно вирішувати практичні завдання на базі закріплених теоретичних знань з дисципліни, а також знання літературних джерел і нормативних актів.

Контрольна робота складається з двох теоретичних питань і практичного завдання.

Обсяг контрольної роботи — 15-20 сторінок машинописного або рукописного тексту формату А4.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Характеристика фінансового плану в бізнес-плануванні сільського туризму.
2. Вибір і обґрунтування маркетингової стратегії в бізнес-плані.

3. Відомо, що туристична фірма, яка діє у сфері сільського туризму, витрачає на оренду приміщення 950 грн, на сти-мулювання реалізації туристичних послуг — 4000 грн; витрати на оплату праці управлінського персоналу становлять 40000 грн, інші витрати, які можна віднести до умовно-постійних, — 44700 грн, умовно-змінні витрати на виробництво та реалізацію туристичних послуг — 157270 грн. Обсяг реалізації туристичних послуг у сільському туризмі — 190000 грн. Визначити точку беззбитковості.

Варіант 2

1. Аналіз організаційного плану в бізнес-плануванні сільсько-го туризму.
2. Економічні аспекти складання бізнес-плану.
3. Умовно-змінні витрати на виробництво та реалізацію готель-них послуг у сільському туризмі дорівнюють 100 тис. грн; середня ціна реалізації однієї послуги — 50 грн; змінні витрати — 80% від ціни реалізації послуги. Визначити оптимальний обсяг реалізації готельних послуг у нату-ральному та грошовому вираженні.

Варіант 3

1. Характеристика плану маркетингу в бізнес-плануванні за-кладів сільського туризму.
2. Алгоритм фінансової самоперевірки бізнес-плану.
3. Визначити статистичним шляхом очікування значення прогнозу реалізації туристичних сільських послуг, якщо відомо, що найоптимістичніше значення прогнозу щодо об-сягу реалізації — 550 тис. грн, а найвірогідніший, на дум-ку експертів, обсяг реалізації туристичних послуг станови-тиме 400 тис. грн. Песимістичний прогноз — 210 тис. грн.

Варіант 4

1. Обґрунтування доцільності капіталовкладень у бізнес-пла-нуванні закладів сфери сільського туризму.

2. Планування кількості працюючих у закладах сільського туризму.
3. Відомо, що на ринку функціонують два туристичних комплекси сфери сільського туризму. Перший витрачає на маркетингову діяльність 220 грн; а другий — 90 грн. Ефективність використання коштів на маркетинг для обох комплексів однакова. Визначити частку на ринку першого туристичного комплексу, якщо коефіцієнт ефективності використання маркетингових витрат для першого комплексу становить 0,8, а для другого — 1,3.

Варіант 5

1. Складові бізнес-планування готельного та туристичного комплексу в сільському туризмі.
2. Характеристика виробничого плану бізнес-плану.
3. Користуючись узагальненим методом, визначити частку на ринку туристичної фірми, якщо відомо, що потенційна величина попиту на її послуги становить 325 тис. грн. На ринку функціонують 4 туристичні фірми (включаючи дану). Визначити також, чи існує конкуренція, якщо максимальна частка на ринку — 80 тис. грн.

Варіант 6

1. Цільова функція бізнес-плану закладів сфери сільського туризму, її характеристика.
2. Зниження рівня матеріальних витрат на виробництво та реалізацію готельних послуг у сільському туризмі.
3. Є два можливих варіанти модернізації туристичного комплексу сфери сільського туризму (табл. 1).

Таблиця 1

Варіант	Капітльні вкладення за роками, тис. грн.		
	1-й	2-й	3-й
1	15	10	5
2	5	10	15

У результаті модернізації туристичний комплекс сфери сільського туризму, що функціонує в селищі міського типу, планує отримати доходи, наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Варіант	Потік доходів за роками, тис. грн.									
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й	10-й
1	0	4	5	16	16	16	16	15	13	12
2	0	2	13	17	17	17	17	16	15	13

Реалізація проекту розрахована на 3 роки. Ставка дисконту — 10 %. Технічний і економічний терміни експлуатації обладнання, задіяного в реалізацію проекту, — 10 років.

Визначити чистий дохід від реалізації проекту за двома варіантами і вибрати з них найкращий.

Варіант 7

1. Обґрунтування доцільності бізнес-планування в готельному бізнесі.
2. Соціальні аспекти бізнес-плану.
3. На підставі даних задачі 3 варіанта 6 визначити індекс прибутковості інвестиційного проекту за двома варіантами і вибрати з них найефективніший.

Варіант 8

1. Прогнозування ризиків у бізнес-плануванні та методи їх попередження.
2. Структура фінансового плану в бізнес-плануванні закладу сфери сільського туризму.
3. На підставі даних задачі 3 варіанта 6 визначити період окупності капіталовкладень для туристичного закладу сфери сільського туризму, який функціонує в селищі міського типу.

Варіант 9

1. Особливості плану маркетингу в бізнес-плануванні закладу сфери сільського туризму.
2. Складові плану маркетингу в бізнес-плануванні закладу сфери сільського туризму.
3. Визначити запас фінансової стійкості готелю, який функціонує в селищі міського типу, якщо виручка від реалізації готельних послуг становить 180 тис. грн, змінні витрати в собівартості послуг — 55 тис. грн.

Варіант 10

1. Характеристика балансового плану в бізнес-плануванні закладу сфери сільського туризму.
2. Специфіка бізнес-планування в готельному бізнесі сільського туризму.
3. Порівняти частку ринку готелю “А” з часткою ринку готелю “В” (за двома варіантами) і зробити висновки на підставі даних табл. 3.

Таблиця 3

Показник	Коефіцієнт питомої ваги		Ринок	
	Варіант1	Варіант2	“А”	“В”
1. Частка населення, яка захоплюється туризмом і проживає в сільському регіоні, в загальній кількості населення	0,5	0,3	1,45	2,01
2. Частка доходів населення сільського регіону в доходах населення всіх регіонів	0,3	0,4	1,64	1,90
3. Частка витрат на туризм у бюджеті сім'ї для певного сільського регіону	0,2	0,3	4,24	4,35
Разом	1,0	1,0		

* При обчисленні частки ринку використовувати метод оцінки територіальної частки ринку.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Повнота викладу та мова бізнес-плану.
2. Характеристика готельного бізнесу в сільському туризмі.
3. Оцінка ринку реалізації готельних і туристичних послуг сільського туризму.
4. Загальна характеристика окремих розділів бізнес-плану.
5. Вибір стратегії маркетингу в готельному та туристичному бізнесі в сільському туризмі.
6. Цільова функція та призначення бізнес-плану.
7. План маркетингу та його складові для закладів сфери сільського туризму.
8. Характеристика туристичного бізнесу в сільському туризмі.
9. Організаційна структура служби маркетингу в готельному та туристичному бізнесі.
10. Особливості бізнес-планування в сільському туризмі.
11. Статистика реалізації послуг та доцільність її аналізу.
12. Організація рекламної діяльності фірм сільського туризму.
13. Формування бюджету рекламної діяльності.
14. Методи стимулювання реалізації готельних і туристичних послуг сільського туризму.
15. Визначення оптимальної ціни на туристичні послуги в сільському туризмі.
16. Складові дослідження ринку реалізації туристичних послуг.
17. Мета і складові організаційного плану в бізнес-плануванні.
18. Характеристика фінансової бізнес-інформації в туристичних організаціях.
19. Методи оцінки ризиків у туристичній діяльності.
20. Організаційні заходи попередження ризику в готельному господарстві.
21. Прогнозування обсягу реалізації туристичних (готельних) послуг у сільському туризмі.

22. Баланс грошових витрат і надходжень у туризмі: його характеристика.
23. Зведений баланс активів і пасивів туристичних фірм, його аналіз.
24. Соціальні аспекти бізнес-плану в сільському туризмі.
25. Етапи добору кадрів у готельному закладі та їх аналіз.
26. Оцінка професійної діяльності працівників готельних установ у сільському туризмі.
27. Планування потреби в оборотних коштах туристичного комплексу.
28. Характеристика ключових техніко-економічних показників бізнес-плану в сільському туризмі.
29. Планування собівартості готельних (туристичних) послуг у сільському туризмі.
30. Структура собівартості готельних послуг.
31. Планування потреби в основних виробничих фондах туристичних фірм.
32. Розрахунок економічної ефективності капіталовкладень у готельному господарстві.
33. Мета і доцільність бізнес-планування в сільському туризмі.
34. Загальна характеристика окремих розділів бізнес-плану для закладів сфери сільського туризму.
35. Напрями зниження собівартості туристичних і готельних послуг у бізнес-плануванні.
36. Виробничий потенціал бізнес-плану в туристичних фірмах, його характеристика.
37. Вибір стратегії маркетингової діяльності в бізнес-плануванні сільського туризму.
38. Оцінка конкурентів у готельному та туристичному бізнесі.
39. Складові постановки завдання в бізнес-плануванні сільського туризму.
40. Аналіз характеристик туристичного бізнесу.
41. План виробництва послуг у закладах сфери сільського туризму, його складові.
42. Структура фінансового плану туристичних фірм.

43. Вибір стратегії фінансування в бізнес-плануванні сільсько-го туризму.
44. Аналіз недоліків бізнес-плану в сільському туризмі.
45. Фінансова самоперевірка бізнес-плану закладу сфери сільського туризму.
46. Концепція умовно-постійних та умовно-змінних витрат у бізнес-плануванні туристичної діяльності.
47. Планування ємності та частки фірми на ринку.
48. Переваги бізнес-планування в туристичному бізнесі.
49. Основні вимоги до бізнес-планування в сільському туризмі.
50. Характеристика фінансового стану готелю в бізнес-плануванні.
51. Характеристика організаційного плану бізнес-плану.
52. Особливості бізнес-планування в сільському туризмі.
53. Охарактеризуйте маркетинговий план у бізнес-плануванні сільського туризму.
54. Складові фінансового планування в сільському туризмі.
55. Оцінка доцільності капіталовкладень у сільському туризмі.
56. Оцінка ризику у бізнес-плані закладів сільського туризму.
57. Аналіз конкурентного середовища в бізнес-плануванні сільського туризму.
58. Аналіз плану доходів і витрат у бізнес-плануванні в сільському туризмі.
59. Особливості юридичного плану в бізнес-планах закладів сільського туризму.
60. Оцінка кількості працюючих у бізнес-плануванні в сільському туризмі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

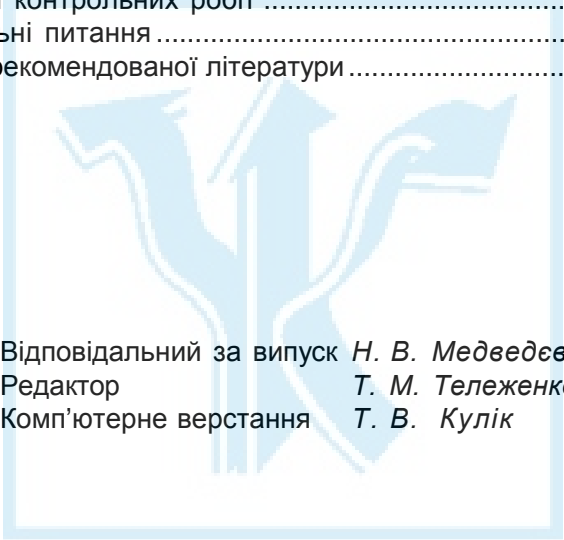
1. *Азар В. И.* Экономика и организация туризма. — М.: Профиздат, 1983.
2. *Абромов М. А.* География сервиса. — М., 1985.
3. *Бизнес-план, или как повысить доходность Вашего предприятия.* — М.: Анкил, 1993.
4. *Брайнер Р. А.* Основы управления в индустрии гостеприимства: Пер. с англ. — М.: Аспект Пресс, 1995.
5. *Голубков Е. П., Голубкова Е. Н., Секерин В. Д.* Маркетинг: выбор лучшего решения / Под. общ. ред. Е. П. Голубкова. — М., 1993.
6. *Гуляев В. Г.* Организация туристической деятельности: Учеб. пособие. — М.: Нолидж, 1996.
7. *Дойд Д.* Как создать предприятие. — Таллинн, 1991.
8. *Как подготовить бизнес-план / Пер. с англ.* — М.: Рус. лит, 1992.
9. *Как составить план по маркетингу сервисной компании:* Пер. с англ. — М.: Дело, 1997.
10. *Ладанов И. Д.* Практический менеджмент. — М.: Ника, 1992.
11. *Липсиц И. В.* Бизнес-план — основа успеха. — М.: Машиностроение, 1993.
12. *Макаревич Л. М.* Бизнес-план для иностранного инвестора. — М.: Финпресс, 1998.
13. *Менеджмент туризма: Учебник / Под ред. проф. В. А. Квартальнова.* — М.: РМАТ, 1996.
14. *Павлова Н. Н.* Комплексное изучение рынка: основные задачи и объекты маркетинговых исследований // Стандарты и качество, 1991.
15. *Секреты успеха. Уроки гениев бизнеса.* — М.: Интеллект-экспресс, 1992.
16. *Скворцов Н. Н.* Как разработать бизнес-план предприятия? (Практическое руководство для бизнесменов). — К., 1994.
17. *Сокалинская Н. И.* Бизнес-карта-98. Сервис: гостиницы, рестораны, казино, дискотеки, автосервис, охранные фирмы. Россия: Справочник. — М.: АДИ Бизнес-карта, 1998.

18. *Сокалинская Н. И.* Бизнес-карта-98. Туризм: туристические фирмы, дома отдыха, санатории, гостиницы, мотели. Россия и другие страны СНГ: Справочник. — М.: АДИ Бизнес-карта, 1998.
19. *Уокер Дж.* Введение в гостеприимство: Пер. с англ. — М.: Юнити, 1999.
20. *Экономика современного туризма / Г. А. Карпова, М. Г. Воронцова, М. В. Нотаров и др.* — СПб.: Издат. торговый дом “Герда”, 1998.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Основи бізнес-планування в сільському туризмі”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Основи бізнес-планування в сільському туризмі”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	8
Варіанти контрольних робіт	8
Контрольні питання	13
Список рекомендованої літератури	16

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

Зам. № ВКЦ-1935

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП